

Retningslinjer for patientsamtykke og etik omkring studenternes videooptagelser af konsultationer i almen praksis

De "juridiske" regler:

Sundhedsstyrelsen har ikke formuleret et egentligt regelsæt vedrørende anvendelsen af video eller andet billedmateriale i undervisning; men det er fastlagt, at optagelse kun må finde sted med informeret samtykke fra patienten. Informationen skal gøre det klart, hvad optagelsen bruges til.

Lægeforeningen har udarbejdet "Retningslinjer for lægers anvendelse af lyd- og billedoptagelser med patienter" (trykt på omstående side, og kan desuden findes via: <http://www.laeger.dk/If/html/laegefagligt/vejviser/03.html>). Den generelle regel er også her, at optagelser skal ske med informeret samtykke. Ansvar for samtykke og information påhviler den behandlende læge (altså tutorlægen). Studenten skal behandle videooptagelserne med samme omhu som var det en journal.

De praktiske retningslinjer:

Instituttets retningslinjer kan sammenfattes således:

Tutorlægen har ansvaret for, at patienten er informeret og har givet sit samtykke. Samtykket kan efter lægens valg gives mundtligt eller skriftligt.

Studenten har ansvaret for, at videoen, mens den er i hans/hendes varetægt, ikke ses af andre end studenten selv og studentens medstuderende. Videoen må ikke kopieres.

Afdelingen har ansvaret for, at videoen kun ses af læger og medicinstuderende, som er involverede i den aktuelle undervisning eller eksamen. Der er således ikke offentlig adgang til den del af eksamen, hvor videoen afspilles. Afdelingen har endvidere ansvaret for, at videoen slettes i henhold til aftalen med patienten (hvis andet ikke er aftalt, slettes optagelsen, når den er anvendt 1. gang til undervisning/ eksamen).

Med venlig hilsen

Jette Kolding Kristensen
Kursusleder

Etiske regler for læger

Vedtaget af Repræsentantskabet den 24. september 1989 - senest revideret i 2011

§ 15. Lyd- og billedgengivelse

Stk. 1 Lyd- og billedgengivelser af identificerbare patienter og personalegrupper må kun finde sted til undervisnings- og forskningsformål og i oplysningsvirksomhed med de pågældendes tilladelse. Lægen er ansvarlig for, at anvendelse sker i overensstemmelse med god lægeskik.

Stk. 2 Patienter og ansatte bør have tid til at overveje deres deltagelse, inden tilladelsen gives.

Retningslinjer for lægers anvendelse af lyd- og billedoptagelser med patienter

Retningslinjerne skal betragtes som en uddybning af § 14 i de etiske regler for læger, som blev vedtaget af Repræsentantskabet d. 29.9.1985. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»Lyd- og billedoptagelser af identificerbare patienter må kun anvendes til *undervisningsformål og i oplysningsvirksomhed* med patientens tilladelse. En læge er ansvarlig for, at anvendelse sker i overensstemmelse med god lægeskik«.

Lyd- og billedoptagelser af patienter har gennem mange år været anvendt i forbindelse med lægelig virksomhed. Fx har fotografiet i årtier været anvendt til identifikation af patienter, til illustration af sygdoms- og behandlingsforløb, i undervisningen af sundhedspersonale og som led i almindelig oplysningsvirksomhed. Gennem de senere år er optagelser på lydbånd og billedbånd desuden blevet benyttet i patientbehandlingen, idet lægen eventuelt sammen med patienten gennemgår optagelserne i terapeutisk øjemed. Den stigende anvendelse af især lydbåndsoptagelser af patienter i supervisionsoøjemed må anses for at være et led i patientbehandlingen også selv om der i supervisionen som i anden klinisk virksomhed er et fra behandlingen helt uadskilleligt uddannelsesformål.

Samtidig har lyd- og billedoptagelser af patienter i stigende omfang vundet indpas i undervisningen som et værdifuldt pædagogisk hjælpemiddel.

Denne tekniske udvikling og øgede anvendelse af lyd- og billedoptagelser i sundhedsvæsenet har imidlertid også medført risiko for indiskretioner og krænkelse af afgørende patienthensyn. Derfor bør optagelser af patienter til undervisningsformål i videst muligt omfang foretages således, at medvirkende patienter ikke kan identificeres.

Med god grund må patienterne forvente, at deres medvirken ved lyd- og billedoptagelser til undervisnings- og oplysningsformål ikke finder sted uden deres vidende, og at anvendelse hertil af optagelser, hvori der optræder identificerbare personer, kun sker med den pågældendes tilladelse.

Hvilke optagelser er omfattet af reglen?

Omfattet af denne regel er *enhver optagelse med identificerbare personer* til undervisningsformål og i forbindelse med oplysningsvirksomhed. Det afgørende er i denne henseende, at der eksisterer en mulighed for at identificere medvirkende patienter/personer. Det er derimod uden betydning, om anvendelsen af optagelser sker for en kreds af tilhøre-re/tilskuere, hvor muligheden for, at nogen i kredsen kender patienten, må anses for usandsynlig.

Lyd- og billedoptagelser, som ikke gør det muligt at identificere patienten, er ikke omfattet af reglen. Det gælder fx fonokardiografiske optagelser, videooptagelser af endoskopier, ultralydsskanning, billeder af hudpartier, ekstremiteter osv. Generelt gælder de samme principper for anvendelsen af lyd- og billedoptagelser i forbindelse med oplysningsvirksomhed over for befolkningen. I almindelighed kan det dog forventes, at patienter stiller strengere krav til oplysningsvirksomhed over for ikke-medicinalpersoner end ved anvendelsen af optagelser i forbindelse med uddannelsen af sundheds-personalet.

Reglen omfatter ikke optagelser i *behandlingsøjemed*. Anvendelsen af lyd- og billedoptagelser som led i behandlingen af patienter må sidestilles med anvendelsen af diagnostiske undersøgelser og resultaterne (optagelserne) behandles og opbevares som andet journalmateriale. I konsekvens heraf bør optagelser ikke ske uden patientens vidende og samtykke. Opbevaring, patientadgang, udlevering mv. bør følge retningslinjer for journaloptegnelser. Ønskes optagelser, der er optaget som led i patientbehandling, anvendt ved undervisning eller oplysningsvirksomhed, skal patientens tilladelse hertil indhentes.

Lægens ansvar

Den læge, der har det behandlingsmæssige ansvar for patienten, har ansvaret for, at patienten er orienteret om, at lyd- og billedoptagelser finder sted. Lægen har ansvaret for, at patienten bliver oplyst om, hvad optagelserne omfatter, fx lysbilleder, lydbåndoptagelser, billedbåndoptagelser i sort/hvid eller farve, med og uden lyd osv.

Medlemmer må være opmærksomme på, at sygehuse, uddannelsesinstitutioner og videnskabelige/faglige selskaber i visse tilfælde har fastsat regler for lyd/billedoptagelser af patienter. Uanset sådanne regler skal Lægeforeningens medlemmer opfatte de her anførte principper som minimumskrav til optagelser og anvendelse af lyd/billedoptagelser til undervisningsformål og i oplysningsvirksomhed.